

ДО 80-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ПРОФЕСОРА, ДОКТОРА МЕДИЧНИХ НАУК БОРИСА МИХАЙЛОВИЧА ШТАБСЬКОГО

24 червня 2009 р. виповнилося 80 років від дня народження доктора медичних наук професора Бориса Михайловича Штабського. Він народився у м. Вінниці в родині службовців. Трудову діяльність розпочав з 13 років — спочатку в евакогоспіталі №3358, пізніше — на ремонтно-механічному заводі. Шлях у медицину обрав у 1950 р., вступивши до Львівського державного медичного інституту (тепер Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького). Після його закінчення у 1956 р. був направлений на кафедру загальної гігієни, де і розпочалося становлення Б.М. Штабського як видатного вченого і педагога. Вже через рік в медичних журналах з'явилися його перші наукові розробки з питань гігієни дітей та підлітків. Але поряд з цим ювіляр відчув покликання до токсикології, коли з'ясував причини та умови виникнення хімічних дерматитів у шахтарів Львівсько-Волинського вугільного басейну і запропонував заходи їх профілактики. Після цього й розпочав систематичні експериментальні дослідження і методичні розробки в галузі профілактичної токсикології. У 1965 р. захистив кандидатську дисертацію на тему "Оксид вуглецю як клітинна отрута" (виявлено пряму цитотоксичну дію СО на тканини легень та інших органів), у 1975 р. — докторську дисертацію "Методичні основи вивчення кумуляції у токсиколого-гігієнічних дослідженнях" (розвинуто нові уявлення, доведено необхідність застосування сукупності кількісних критеріїв за визначальної значущості показників кінетики первинної токсигенної реакції та поєднаних лімітуючих ефектів).

Професор Б.М. Штабський працював на кафедрі загальної гігієни до 1977 р., послідовно обіймаючи посади старшого лаборанта, асистента — з 1957 р., доцента — з 1968 р. У 1977 р. перейшов на кафедру гігієни харчування з курсом гігієни дітей та підлітків, де в 1979-

1981 та 2000-2007 рр. працював професором, у 1981-2000 рр. — завідувачем кафедри. На цій кафедрі з 1991 р. започаткував викладання для студентів спецкурсу профілактичної токсикології, що пізніше стало підставою утворення кафедри гігієни та профілактичної токсикології. Поряд із забезпеченням навчального процесу в 1977-1991 рр. очолював лабораторію науково-дослідного сектору кафедр нормальної фізіології та гігієни харчування.

Наукові дослідження Б.М. Штабського пов'язані з розробленням фундаментальних методологічних проблем вивчення токсичності, небезпечності та гігієнічного нормування шкідливих хімічних речовин в об'єктах навколишнього середовища та харчових продуктах. Ним побудовано оригінальні концепції кумуляції, комбінованої дії та теорію системного регламентування ксенобіотиків у різних середовищах за звичайних та екстремальних умов, розроблено прискорені методи обґрунтування нормативів. Б.М. Штабським вперше введено принципово нову залежність "доза-статус" на підставі діагностики передпатологічних станів у токсикологічному експерименті, розвинуто методичні підходи до регламентації речовин шкірно-резорбтивної дії у воді водойм та вивчення процесів трансформації при обґрунтуванні нормативів ксенобіотиків у водному середовищі. Розроблені методичні підходи, критерії та методи знайшли своє втілення в офіційних вітчизняних та міжнародних методичних документах і використовуються у практиці наукових досліджень.

Б.М. Штабський є автором близько 350 наукових праць, у тому числі співавтором 8 монографій (остання з них — "Нариси профілактичної медицини" — вийшла за його редакцією у 2008 р.), двох видань підручника "Гігієна харчування з основами нутриціології" (1999, 2007), до якого вперше в навчальній літературі включений розділ "Аліментарна токсико-

логія"; 4 довідників, 2 авторських свідоцтв на винаходи, понад 50 гігієнічних нормативів ксенобіотиків у воді водойм та добових раціонах харчування. Підготував 3 доктора та 4 кандидата медичних наук.

Протягом багатьох років Б.М. Штабський працював як експерт над розвитком санітарного законодавства в галузі хімічної безпеки людини, був членом секції "Гігієна води і санітарна охорона водойм", секції по встановленню ГДК пестицидів у повітрі робочої зони, проблемних комісій "Наукові основи гігієни навколишнього середовища", "Наукові основи гігієни харчування", членом правління Українських наукових товариств гігієністів і токсикологів, головою Львівського наукового товариства токсикологів від часу його організації в 1981 р.

Б. М. Штабського нагороджено медаллю "За перемогу над Німеччиною", ювілейними медалями, відзначено премією імені Ю.С. Кагана Українського наукового товариства токсикологів. Всі, хто знає Бориса Михайловича, люблять цю талановиту, щедру, прекрасну і мудру людину, невичерпної енергії та нових ідей.

Сердечно вітаємо ювіляра, зичимо йому міцного здоров'я, подальшої творчої праці на ниві гігієни та профілактичної токсикології.

*Львівський національний медичний університет ім. Д. Галицького
Правління Львівського наукового товариства гігієністів
Правління Львівського обласного наукового товариства токсикологів
Правління Львівського наукового товариства фізіологів
Редакція журнал*